

To ni osmrtnica – to ni oporoča (to je uvod)

Osrednji tematski sklop pričujoče številke *Časopisa za kritiko znanosti* je posvečen Situacionistični internacionali (SI), ki je delovala v obdobju od leta 1957 do 1972. Čemu ta pozornost? Arbitrarno, a povsem v skladu z rituali praznovanja, s katerimi je tkana naša družba, bi lahko rekli, da želimo počastiti 40. obletnico ustanovitve internacionale in 25. obletnico njenega razpada. Okroglo in primerno, toda povsem nepomembno. Malo manj arbitrarno pa bi lahko zapisali, da pomeni SI eno najpomembnejših umetniških, teoretskih in političnih avantgard 20. stoletja. Nastala je z združitvijo Letristične internacionale z malo bolj obskurnim Mednarodnim gibanjem za imagistični Bauhaus (ki je izšel iz nič kaj obskurne umetniške skupine COBRA) ter skorajda “fantomskega” Londonskega psihogeografskega društva¹ kot tudi iz nekaterih razdružitev².

Na umetniškem področju je SI skušala radikalizirati, nadgraditi in prelomiti z umetniško in politično subverzivnostjo dade in nadrealizma. Po razpadu je neprecenljivo vplivala na kasnejše t. i. “utopične” umetniške smeri, kakršen je bil npr. punk, in tako naj bi bila ena ključnih sestavin “skrite zgodovine 20. stoletja”³. V teoretski produkciji je SI – čeprav se je tesno povezala s študentskimi boji, ki so pretresali šestdeseta leta –

¹ Ob ustanovitvi je imelo Londonsko psihogeografsko društvo namreč natanko enega člana. Spiritualistom v tolažbo lahko zapišemo, da je Londonsko psihogeografsko društvo nedavno doživelo svojo reinkarnacijo in da se sedaj s svojo materialno prisotnostjo veselo muza britanskemu anarhističnemu undergroundu. Psihogeografske popotnike pa bi želeli opozoriti na akcijo UCOG-144 (del projekta ATOL-PACT), projekta urbane kolonizacije, ki ga je Marko Peljhan okarakteriziral kot “postavitev in omogočanje situacije, v kateri so posamezniku na voljo sredstva za novo izkušnjo odkrivanja in refleksijo urbanega in trans-urbanega teritorija preko popolnoma individualnega psihičnega vmesnika” (glej pamflet **UCOG - 144 IJU: Dokumenti-spisipravila uporabe**, Ljubljana 1996). Ta psihogeografska karta Ljubljane je dostopna na

medmrežnem spletu URL:
<http://lois.kud-fp.si/atol/ucog/>.

² Federacija anarhistov Italije, ki je na svojem kongresu v mestu Carrara aprila 1971. leta izključila vse situacioniste iz svojih vrst, je združitevno-ustanovni sestanek SI, ki je potekal poleti 1957. leta, označila kot "neplodne fantazije skupine intelektualcev, ki so se ... zbrali okoli mize, da bi se pogovarjali o umetnosti in urbanizmu, in ki so se odločili, da bodo izrabili svoje kulturne kontakte za formacijo pseudo-revolucionarnega gibanja, nekakešnega qualinquističnega gibanja". Guy Debord in Gianfranco Sanguinetti sta obtožbo qualinquizma zavrnila, dodala: "pa kaj – imeli so mizo", ter o izključitvi situacionistov iz vrst federacije zapisala, da bi federacija: "prav tako lahko izključila iz svojega kongresa Indijance iz plemena Sioux, upokojene oficirje Imperialne indijske armade, črne panterje in anthropofage, kajti kongres ni zabeležil odhoda niti enega od udeležencev" (Glej: Guy Debord in Gianfranco Sanguinetti, *The Veritable split in the international*, Chronos, London 1990, str. 98–99; francoski original je izšel 1972. leta v Parizu pri založbi Champ Libre).

³ O punku kot o "utopični smeri" glej Stewart Home *The Assault on Culture: Utopian Currents from Lettrisme to Class War* (AK Press, Stirling 1991). Punk je bil že od svojih prvih začetkov neločljivo zvezan s situacionizmom, kajti tako menedžer skupine Sex Pistols Malcolm McLaren kot tudi oblikovalec Jamie Reid, ki je bil odgovoren za nekatere grafične podobe, s katerimi so pištole zaslovene (npr.: portret britanske kraljice z varnostno zaponko oz. knoflo), sta bila pod vplivom situacionizma in neo-situacionističnih skupin. O situacionizmu kot o delu skrite zgodovine 20. stoletja pa

vedno zavzemala izveninstitucionalno ter neakademsko pozicijo. Tu, oziroma zunaj univerze in v opoziciji do drugih, podobnih, inštitucij za proizvodnjo znanosti in njeno subordinacijo dominantnim političnim ter ekonomskim sistemom, je neo-situacionizem danes še vedno najmočnejši.⁴

A po drugi strani ni mogoče zanikati akademsko-teoretskih vzporednic situacionizmu. Tako koncepcija sodobne družbe, ki jo je v SI razvil Guy Debord in kjer se življenje razkriva kot "kopičenje spektaklov" in kjer se je, "vse kar je bilo neposredno doživeto, oddaljilo v predstavo", ni tuja poststrukturalističnemu vztrajanju (npr. pri Jeanu Baudrillardu) pri identiteti (v najširšem smislu) kot diferencialnem sistemu, v katerem vase zaprti in enotni referent (v obliki realnosti, zgodovine, razuma, družbe) oziroma sklenjeni subjekt emancipacije (v obliki razreda ali spola) izgine v igri med realnostjo in njeno simulacijo. Po tej igri realnosti ni mogoče ne "spoznati" ne ponovno "zavzeti".⁵

Toda v nasprotju z bolj nihilističnimi in golo igrivimi oblikami poststrukturalizma situacionistična teorija kljub vsemu predpostavlja možnost rekonstrukcije družbenega, ki presega spektakel, skoz revolucionarno spremembo oziroma svobodno konstruiranje situacij, v katerih se izginuli subjekt emancipacije rekonstruira kot heterogen in fluiden⁶.

In vendar smo glede na projekt družbene preobrazbe in njenega odnosa do spektakla priče paradoksu. Prav s tem pa se mora spopasti vsaka invokacija situacionizma. Kajti Guy Debord je v svojih *Commentaries sur la société du spectacle* (1988) opozoril na združitev difuznega spektakla zahodnih kapitalističnih družb s koncentriranim spektaklom vzhodnih birokracij v integrirano obliko, katere "presegajoča" kritika ni mogoča (kajti integrirani spektakel jo bo uporabil kot sredstvo lastne legitimizacije). Poleg tega je, kot opozarja Debord, generacija, ki je začela odraščati v času, ko je razširjeno opredelil spektakel (v *La Société du Spectacle* – 1967), prva, ki se je socializirala povsem znotraj spektakla in njegovih zakonov. Kako si je torej mogoče osmisliti preseganje spektakla, ne da bi bili del njegove logike?

In od tovrstnega širšega paradoksa gremo lahko k ožjemu. Ta zadeva odnos med situacionizmom in njegovim akademskim posmrtnim življenjem. V zvezi s tem tvegajmo trditev, da je pričujoča številka *Časopisa za kritiko znanosti* afirmacija situacionistične teorije, hkrati pa tudi njena negacija. Kajti naša invokacija SI se na eni strani spopada s pogoji, ki jih je situacionizem predvidel kot del svoje nezmožnosti (kot kritika družbe spektakla situacionizem ni nič drugega kot del spektakla), na drugi strani pa je reprodukcija situacionizma (kot teorije, ki zagovarja preseganje akademske specializacije in separacije) vsaj delno odvisna od lokacije v prostorih odtujene vednosti.

Zatorej lahko rečemo, da situacionizem živi dalje v senci svoje smrti, in to v prav tistem političnem, intelektualnem in umetniškem polju, ki ga je želel preseči. Kar se političnih odnosov tiče, se je situacionizem sicer zavedal, da kritika moči ni uspešna znotraj odnosov, ki podvajajo prav tisto odtujeno moč, ki naj bi pravzaprav bila izhodiščni predmet kritike. Politična avantgarda, ki bi si privoščila tovrstno (pasivno) kritiko, bi bila le avantgarda odtujenosti. Zato smo situacionisti vsi ali pa nobeden.⁷ Podobna kritika odtujenosti velja za teoretske in umetniške prakse, ki podvajajo družbeno delitev dela. V teoretskem polju se ta delitev razkriva kot specializacija in hkrati absolutno vedenje o stanju sveta. V umetniškem pa se razkriva kot privilegirana in ločena, a prav tako absolutna, izkušnja tega sveta. Zato je SI zagovarjala načelo, da je umetnost mogoče realizirati samo tako, da se ukine, kajti samo tako je mogoče preseči delitev in ločenost. Tovrstna umetnost potem postane vsakdanje življenje.

In če so prav politična, intelektualna ter umetniška avantgarda tiste domene, kjer situacionizem še naprej skromno, a čedalje bolj razbohoteno trohni, je s tem situacionizem doživel enako usodo (inkorporacijo v objekt ter polje kritike) kot teorije in življenjske prakse, s katerimi je želel (po njihovi nadgraditvi) prelomiti (anarhizem, marksizem, dada, nadrealizem).

Zavoljo tega ni situacionizem, v genealogiji kontinuitete, prelomov, nadgraditev, realizacij ipd., nič drugega kot uporni otrok svojih staršev, ki se mora soočiti z uporom svojih lastnih otrok. Znotraj te “družinske zadeve” in glede na umetniške neo-

piše Greil Marcus v *Lipstick Traces: A Secret History of the Twentieth Century* (Secker and Warburg, London 1989). “Skritost” SI je mogoče razumeti kot odnos med težo, ki jo ima SI v umetniškem in političnem undergroundu, ter neprisotnostjo v umetniškem in političnem mainstreamu.

⁴ Tako npr.: bibliografija (za angleško govorno področje) situacionističnih, neo- in antisituacionističnih tekstov za obdobje 1972–1992, ki jo je sestavil Simon Ford, navaja 363 enot, od katerih je večina plod marginalne, neakademske in neinstitucionalne produkcije. (Glej Simon Ford, *The Realization and Suppression of the Situationist International: An Annotated Bibliography 1972–1992*, AK Press, Stirling 1994.)

⁵ Debordova koncepcija družbe spektakla služi tako ameriškemu marksistu Fredricu Jamesonu kot tudi Gianniiju Vattimu (ki prihaja iz posevem različne filozofske tradicije kot Jameson) za izhodišče, s katerim je moč opredeliti sodobno družbo.

*Tako je spektakel mogoče razumeti kot značilnost (negativne) "kulturne logike poznega kapitalizma" (Jameson) oziroma (emancipatorične) "prozorne družbe" (Vattimo – glej njegovo **The Transparent Society**, Polity Press, Cambridge 1992). Podobnost med Debordovimi in Baudrillardovimi koncepti – kot opozarja Stewart Home v svojem besedilu, ki ga objavljamo v tej številki – ni naključna. Ključni "most" je bil Henri Lefebvre in njegova predavanja iz sociologije "vsakdanjega življenja". Prav ta koncept je uporabil teoretik SI Raoul Vaneigem v svoji kritiki stalinističnih političnih teorij in pokazal, da družbena preobrazba ni mogoča brez preobrazbe vsakdanjega življenja (koncept, ki so ga "prikladno" pozabili vsi preobraževalci od boljševikov 1917. leta do novodobnih demokratov in njihovega "zaobjetja" žametnih revolucij 1989. leta). Tako je v svojem delu **Traité de savoir-vivre à l'usage des jeunes générations** (1967) Vaneigem zapisal: "Ljudje, ki govorijo o revoluciji in razrednem boju, ne da bi eksplicitno referirali na vsakdanje življenje, ne da bi razumeli, kaj je subverzivnega v ljubezni ter kaj je pozitivnega v zavračanju spon, taki ljudje imajo truplo v ustih." Glede na ton razhoda med SI in Vaneigemom, konkretno med Debordom in Vaneigemom, si ne moremo kaj, da se ne bi spomnili podobnega prijateljstva med Marxom in Bakuninom, katerega konec je označeval podoben in primerno žaljiv ton. Sicer pa o aplikaciji situacionističnih konceptov na problematiko vsakdanjega življenja glej Stanley Cohen in Laurie Taylor, **Escape Attempts: The Theory and Practice of Everyday Life** (Routledge, London 1992, prva izdaja 1976), o teoretskem odnosu med SI in poststrukturalistično mislijo Baudrillarda, Lyotarda, Foucaulta, Deleuza in*

avantgarde postane situacionizem le dokument, zgodovinska epizoda, s katero se je mogoče legitimirati. Pri tem igra ključno vlogo – kot bi poudaril Stewart Home – mit umetniškega razvoja. Ta vzpostavi sodobno avantgardo kot privilegirano domeno v odnosu do drugih zgodovinskih umetniških praks in kot (v trenutku sodobnosti) privilegirano v odnosu do vseh praks kot takih. Kajti znotraj zgodb o razvoju, o kontinuiteti in prelomu se neo-avantgarda na eni strani izdaja za posvečeno v primerjavi z ostalimi umetniškimi praksami, ki jih je "kot-da" zgodovinsko prešla, na drugi strani pa je prav aparat, ki omogoča genealogijo ter katerega sistem mišljenja je pogojen s klasifikacijo, periodizacijo in kvantifikacijo, utemeljen z nadaljnjim obstojem specializiranih in ločenih intelektualnih domen.

Poleg tega legitimizacija preko zgodovine političnim, intelektualnim in umetniškim avantgardam omogoča kontrast tekstualnosti zgodovine SI nasproti njihovi lastni praksi "tukaj in zdaj". Ta pa nujno presega tekstualno inertnost te zgodovine, v kateri se realna vsakdanja praksa kaže kot odsotnost, po kateri je resda mogoče logocentrično hrepeneti, a zavoljo katere sodobni avantgardi ne preostane prav nič drugega kot to, da nič kaj skromno prevzame krono "dokončne" sinteze teorije in prakse.⁸

Ali je v zgoraj orisani zgodbi skorajda popolne kolonializacije in kooptacije sploh kaj, kar bi lahko ostalo SI v takten izpis njene heroičnosti in zavoljo katere bi lahko optimistično pospremili pričujočo številko *Časopisa za kritiko znanosti* na pot?

Poigrajmo se malo z razkolom med teorijo in prakso in skušajmo zaslutiti senco ožje socialne motivacije situacionističnih tekstov oziroma poiskati fragmentarno sled intime nasproti javnosti zgodovine ter neosebnosti teorije... Morda je prav vztrajni obstoj nasprotja med intimo in zgodovino videti kot trajen, a posebno primeren paradoks za teorijo, ki se je zavedala moči spektakla, grajene na razkolu med javnim in zasebnim. Toda SI je bila revolucionarna tvorba in vsaka tovrstna tvorba ima, kar zadeva njeno notranjo organizacijo, dve možnosti. Lahko je utopična: tako ima v sebi obrise tistih praks, za katere misli, da presegajo obstoječo družbo (solidarnost, vzajemna pomoč, svobodna kreativnost, prijateljstvo in zaupanje). Lahko pa je totalitarna: posameznika in posameznico podreja cilju izgradnje svobodne prihodnosti, za katero se je treba v sedanosti pokoriti disciplini in celici predati del svoje individualnosti in spontanosti.

V praksi ni čistih meja med prvo in drugo možnostjo in v zabrisu teh meja SI ni nobena izjema. Če se ta zabris razkriva tudi v nasprotju med osrednjimi preokupacijami njenih temeljnih tekstov – "javnost/zgodovinskost" Debordove teoretske analize spektakularne družbe nasproti "intimi" Vaneigemove koncepcije heterogenega subjekta – potem prav

Atelier populaire poster, maj 1968

tako ne smemo pozabiti na jezikovno razgibani subžanr SI: dokumente in izjave, s katerimi se utemeljuje pravilnost in neizbežnost raznih razhodov in izključitev.

Za politično formacijo, ki je svojo vizijo prihodnje družbe brez spon zasnovala na teoretizaciji heterogenega in fluidnega subjekta, so sledi tega subžanra lahko precej kočljiva zadeva. Zadevajo pa tudi osrčje nezdružljivosti (?) njenih osrednjih konceptov, kajti heterogeni subjekt je po SI zaobjet s teorijo delavskih svetov, iz katerih naj bi bilo tkano družbeno in ekonomsko tkivo prihodnje svobodne družbe in katerih ena od praelic ne more biti nič drugega kot SI.

Pa vendar je treba nasproti tovrstni totalitarni strukturi in konceptiji SI⁹ postaviti tudi njeno utopično stran. Ta je pogojena z vero, da se mora radikalna teorija udejanjiti v vsakdanjem življenju, tudi za ceno svoje samoukinitve, ali kot je zapisal Raoul Vaneigem: "Organizacija spontanosti bo del spontanosti

Guattarija pa Sadie Plant, **The Most Radical Gesture: The Situationist International in a Postmodern Age** (Routledge, London 1992).

⁶ Zanimiv obrat te problematike nudi Vattimo, ki zagovarja tovrstno emancipatorno rekonstrukcijo subjekta "znotraj" (ne pa preko) družbe spektakla, saj prav spektakel daje možnost "oscilacije, dezorientacije in igre". Glede na nekatere hvalospeve emancipatoričnemu potencialu najnovejšega instrumenta spektakla – interneta – Vattimovega obrata ne moremo kar tako odpraviti. Glej Gianni Vattimo, **The Transparent Society**, Polity Press, Cambridge in Oxford 1992; prva izdaja v italijanščini **La società trasparente**, Garzanti editore 1989.

⁷ Tako sta 1972. leta Guy Debord in Gianfranco Sanguinetti zapisala, da "ko je bilo videti, da je revolucionarna perspektiva SI navidez edini skupni projekt SI, je bilo potrebno najprej braniti pogoje, v katerih je lahko obstajala in se razvijala. Sedaj, ko je ta projekt skupen toliko drugim ljudem, bodo potrebe nove epohe same ponovno razkrile (preko zastora nerealnih konceptij, ki se ne morejo konstituirati ne kot sile, kaj šele fraze) dela in akcije, ki jih mora sedanje revolucionarno gibanje potrditi in ki jih bo tudi preseгло" (Debord in Sanguinetti, navedeno delo, str. 47).

⁸ Ta prevzem ni monopol sodobnih avantgard, temveč tvori tudi eno izmed strategij SI do predhodnih avantgard.

⁹ Ta ima svoj odsev v konceptiji situacionizma kot izraz splošne revolucionarne zavesti proletariata. SI seveda ni bila staliniščična tvorba, toda zgornje je kljub vsemu stara floskula, s katero so

razne komunistične stranke mistificirale svojo odujtenost nasproti proletariatu, katerega koncentrirana zavest naj bi bile. Hkerati pa je tudi najčistejša oblika stalinistične "velike zgodbe", s katero je mogoče usako frakcijsko "malo zgodbo" oklicati za meščansko oziroma kontrarevolucionarno. Tovrstne operacije niso izključni monopol marksističnih političnih tvorb. V Sloveniji smo mnogo bolj vajeni operacij nacionalnih političnih ali umetniških avantgard, ki se oklicujejo za koncentrirano zavest naroda preko sheme produkcije (skozi politično potrditev nacionalističnih strank) in reprodukcije naroda (skozi razumniško poezijo). Več o tej zadnji temi (v obeh pomenih besede) glej: Rastko Močnik, **Koliko fašizma?**, Studia humanitatis – minora, Ljubljana 1995.

¹⁰ Citirano iz članka "Preliminary problems in constructing a situation". Francoski izvirnik je bil natisnjen v prvi številki revije **Internationale Situationniste** (1958). Mi smo angleški prevod našli v zborniku **Situationist International Anthology**, ki ga je uredil in prevedel Ken Knabb, Bureau of Public Secrets, Berkley California 1989, str. 43.

¹¹ S tem seveda želimo izrecno poudariti, da je treba korenito premisliti strategije tako vojne pozicije kot premične vojne oziroma frontalnih napadov na centre moči in izdelati polja "intimnega boja". Na eni strani je ta ponovni premislek potreben zato, ker se centri moči kažejo kot difuzni, celo medsebojno izključujoči se, tako da o centru pravzaprav sploh ne moremo več govoriti. Po drugi strani pa je oblast še enkrat dokazala svojo sposobnost zaobjetja subverzije, kakršno pomeni premična vojna žametne revolucije leta 1989, in spretnitve te subverzije v instrument vladanja in nadaljnega –

same." In prav to je tista plat SI, ki ji daje ime in ki je koncipirana kot trenutek "emancipatorne situacije", v katerem posameznik in posameznica realizirata potenciale svoje kreativnosti in spontanosti mimo potreb, ki jih narekuje sistem potrošniških dobrin. S takim delovanjem postajata revolucionarna subjekta na poti k dokončnemu prelomu z obstoječo družbo, kajti:

"Zares eksperimentalna smer situacionistične aktivnosti je v tvorjenju – na osnovi bolj ali manj jasnih želja – začasnega polja za te želje. Samo to lahko pelje k nadaljnji izjasnitvi teh želja in k razburkanemu vzponu novih želja, katerih materialne korenine bodo prav nove realnosti, ki so jih pomagale oblikovati situacionistične konstrukcije."¹⁰

Tako so situacionisti situacionizem opredelili kot "aktivnost, katere cilj je kreacija situacij v nasprotju z njihovim pasivnim opazovanjem v smislu akademske ali druge ločene dejavnosti". Ta (predvsem) zunajtekstualna aktivnost, ki jo je SI razvijala tudi preko konceptov in topografije osebne revolucije, kot sta *dérive* (svobodno in spontano vandranje) ter psihogeografija (emotivni izris urbanega okolja), in nenazadnje že s svojim lastnim vsakodnevnim obstojem, da karnevaličnih kongresov niti ne omenjamo, ni del "visoke" zgodovine SI. Je del njene intimne, ki je ni mogoče ekternalizirati in katere utopični moment ostaja, in to kljub porazu ustvarjanja novih situacij, ki ga pomeni Pariz maja 1968. leta.

Sredi tega nam postane dvojna struktura Debordovega post-SI (in post maj '68) filma *La Société du Spectacle* (1973) nekoliko bolj jasna. Na eni strani Debord kombinira *ready made* filmske, dokumentarne ter marketinško-propagandne podobe z osnovnimi podmenami iz svoje istoimenske študije. Na drugi pa slavi osebno zgodovino SI, ki je oklicana – s pomočjo besed iz Shakespearjevega *Henrika V.* – za "srečno peščico". To peščico združuje skupni revolucionarni cilj, a hkrati tudi revolucionarnost, ki je izražena v tem združevanju. In ta dvojna motivacija (skoz katero je SI že videla – z vsemi svojimi paradoksi – obrise prihodnje družbe) je morda najpomembnejša lekcija, ki nam jo SI lahko ponudi. Zato pred razpustitvijo v intertekstualnost in pasivno kontemplacijo, ki se ji boste zdaj izpostavili, logocentrično sklenimo: Prijatli, navsezadnje se še zase vzdignimo!¹¹ *No apologies ever!*

*

Pričujoči tematski sklop je mogoče na grobo razčleniti na štiri dele. V prvem, "zgodovinskem" razdelku Stewart Home osvežujoče in – kot je na drugem mestu sam napisal – subjektivno osvetljuje frakcijske boje v SI od njene ustanovitve do razpada, hkrati pa se kritično spopada z nekaterimi njenimi osrednjimi koncepti. Temu sledi izpostava "teorije" oziroma

izbrana poglavja iz dela osrednjih teoretikov SI Guyja Deborda in Raoula Vaneigema. Prvi analizira sodobno družbo in mesto kulture v njej, pri drugem pa je poudarek na koncepciji radikalne subjektivnosti, ki je ključ preseganja spektakularne družbe. Sledi tekst *O bedi študentskega življenja*, ki bi ga lahko – kot že drugi pred nami – okarakterizirali za konkretno “aplikacijo” situacionistične teorije na položaj študentov v francoski družbi. A kljub tej časovno-prostorski specifičnosti in oddaljenosti so nekateri koncepti, ki jih ta tekst razvija, še kako aktualni tudi v našem prostoru in času. Tistim, ki se bodo v tekstu prepoznali, blagohotno in velikodušno nudimo trojno izbiro: smeh, jok ali pa oboje hkrati. Bolj radikalnih rešitev na tem mestu ne bi zagovarjali, a če do njih pride, se ne bomo prav nič pritoževali. Nazadnje nismo pozabili na “reartikulacijo”. Tako Rastko Močnik v svojem tekstu opozarja na pomembnost Debordove teorije revolucije pri preseganju marksističnega horizonta v času in okolju, ko je to preseganje strateška nujnost. Za sklep pa Marko Peljhan kot umetnik, čigar intervencije odkrito referirajo na dediščino SI, v dialogu razkriva, kako je moč situacionistične nastavke uporabiti za ponovni premislek o položaju umetnika in umetnice v naši družbi.

poglobljenega – izkoriščanja. Navsezadnje ne smemo pozabiti, da se učinki moči kažejo v vsakdanjih odnosih in da lahko prav tu radikalna teorija/kritika moči najprej postane praksa. Od trenutka “prakse” dalje pa postanejo polja “intimnega boja” deteritorializirane “začasne avtonomne cone” (kot bi rekel Hakim Bey), ki so se zmožne upreti moči, ker hkrati pomenijo (individualno) motivacijo ter obris povsem novih (družbenih) odnosov in ker so difuzne in zato izven dosega klasičnih metod identifikacije, klasifikacije in neutralizacije. Iz omrežja teh odnosov je potem treba graditi nove strategije “klasičnega” političnega boja, ne pa pričakovati, da bo slednji – in to je morda največji razlog za intimizem – prinesel tudi radikalno spremembo vsakodnevnih medčloveških odnosov.

Nikolai Jeffs je posestnik skromnega akademskega naziva. Trenutno svoj čas deli med Ljubljano in vzhodno angleško obalo.